

Gelişmiş Bazı Ülkeler İle Türkiye’deki Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerinin Karşılaştırılması¹

Öznur YAZICI

Artvin Çoruh Üniversitesi Eğitim Fakültesi
yazicioznur@gmail.com

Yüksel GÜNDÜZ

Artvin Çoruh Üniversitesi Eğitim Fakültesi
gunduz0735@hotmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, gelişmiş bazı ülkeler ile Türkiye’deki öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarının nasıl uygulandığını belirlemek, benzer ve farklı yönlerini karşılaştırmak ve böylece Türkiye’deki hizmet içi eğitim uygulamaları için bir model önerisi sunmaktır. Karşılaştırma, araştırmacılar tarafından seçilen gelişmiş 8 dünya ülkesi ile sınırlı tutulmuştur. Çalışmada önce Türkiye, ABD (Washington), Almanya (Hamburg), Avustralya, Danimarka, Fransa, İngiltere, İsviçre ve Japonya’daki öğretmenlerin hizmet içi eğitim sürecinin işleyişi detaylı olarak ele alınmıştır. Ardından bu seçilen 8 gelişmiş ülke ile ülkemizdeki hizmet içi eğitim karşılaştırılmıştır. Son bölümde ise, ülkemizdeki öğretmenlerin bilgi ve becerilerini güncellemek ve derinleştirmek, meslekteki yenilik ve gelişmeleri uygulamalarına yardımcı olmak ve daha da profesyonelleşmelerini sağlamak için başarılı birer eğitim sistemine sahip gelişmiş ülkelerin örnek alınması ve bu çerçevede bazı radikal değişikliklerin yapılmasıyla, nasıl bir hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğine dair bir model önerisi getirilmiştir.

Anahtar sözcükler: Hizmet içi eğitim, öğretmen, model.

A Comparison Of Inservice Training Of Teachers In Some Developed Countries And Turkey

Abstract

Aim of this study is to determine how to perform of inservice training of teachers in Turkey, to compare their similar and different sides, and thereby to submit a model proposal for inservice practices in Turkey. The comparison is limited by 8 developed world countries which are selected by the researchers. In study at first, it is explained the importance of inservice training and the process of inservice training of teachers in Turkey, the USA (Washington), Germany (Hamburg), Australia, Denmark, France, England, Switzerland and Japan as detailed. Furthermore, the similarities and differences of inservice training of teachers in these 8 countries compare to our country. In the last part, it is submitted a model proposal to indicate how to provide inservice trainings by taking as a sample of developed countries which have a successful education system and by making radical changes to update and make deeper

¹ Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II, 16–18 Mayıs 2010 – Hacettepe Üniversitesi, Beytepe-ANKARA’da bildiri olarak sunulmuştur.

knowledge and skills of teachers, to help implementing occupational innovations and developments, and to make them more professional.

Keywords: Inservice training, teacher, model.

Giriş

Çağımızda sosyal, ekonomik ve teknolojik alanda gerçekleşen hızlı değişim iş hayatını da etkilemektedir. Meslekî bilgilerin bir kısmı zamanla geçerliliğini yitirirken, diğer taraftan yeni bilgiler ortaya çıkmaktadır. İnsanların, kurumların ve ülkelerin bu bilgilere ve bu değişime kayıtsız kalması mümkün değildir. Değişime ayak uyduramayan toplumların rekabet ortamında bulunabilmeleri imkânsızdır. Özellikle teknolojik alanda yaşanan yeni gelişmeler bir anda eski olabilmektedir. İşte toplumların, kurumların ve ülkelerin sağlıklı örgütlenebilmeleri ve süreklilik kazanabilmeleri, bu değişmeye ayak uydurmaları ile olanaklı olabilecektir. Bu hızlı değişime ayak uydurabilmelerinin en etkin yolu “eğitim” dir. İnsan kaynaklarının kalitesi her geçen gün bu değişimle birlikte daha da önemli olmaktadır. Günümüzde sadece meslekî uzmanlıkları dışında kendi duygu ve yeteneklerini tanıyabilen, duygu ve yeteneklerini bilerek yeniliklere açık olabilen, kendine ve işine ait hedeflere istekle ve başarıyla yönelebilen işgücüne şiddetle ihtiyaç vardır. Ayrıca çevresindeki çalışanların duygu ve gereksinimlerini ve problemlerini ciddiye alarak iletişim kurabilen, ekip çalışması, uzlaşma ve ikna etme gibi yetenekleri olabilen işgücü, çalışma ortamları için gereklidir (Selimoğlu & Biçen Yılmaz, 2009, s. 1).

İşletmelerin başarısı çalışanların başarısına bağlıdır. Çalışanların yeni şeyler öğrenmesi ve kendini geliştirmesi yoluyla işteki performanslarını yükseltmek mümkündür. Plânlanmış eğitim faaliyetleri ile çalışanlara, işletmenin istediği yönde tutum ve davranış değişikliği kazandırılabilir. Bu nedenle bütün işletmelerde çalışanların eğitimi ve geliştirilmesinin özel bir önemi vardır (Ergül, 2006, s. 52). Bunun için kurumlarda ve işletmelerde çalışanların belirli aralıklarla hizmet içi eğitime tabi tutulmaları gerekmektedir.

Hizmet içi eğitim, kişiye işi ile kesin hukukî ilişkisinin kurulduğu tarihten, işten ayrıldığı tarihe kadar geçen süre içinde, işin gerektirdiği performans düzeyine ulaşması için gereken bilgi, beceri ve davranışların sistemli bir şekilde öğretilmesidir (Can, Akgün & Kavuncubaşı, 1995, s. 195).

Her meslek grubu için gerekli olmakla birlikte, hizmet içi eğitim, öğretmenler için ayrı bir önem taşımaktadır. Geleceğin her bakımdan donanımlı bireylerini yetiştirmeleri beklenen öğretmenlerin tüm alanlarda yaşanan gelişmelerin bir yansıması olan değişen görev, rol ve sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için hizmet öncesi eğitim yetersiz kalmaktadır. Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimde en iyi biçimde eğitilmelerinin yanı sıra, hizmet içi eğitimle de sürekli eğitilmeleri gerekmektedir (Gültekin & Çubukçu, 2008, s. 186).

Bu bağlamda yapılan çalışmanın amacı, Türkiye’de ve gelişmiş bazı ülkelerdeki (ABD, Almanya, Avustralya, Danimarka, Fransa, İngiltere, İsviçre ve Japonya) öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarının hangi birim tarafından ve nasıl uygulandığını, aralarındaki benzer ve farklı yönlerini ve bu değerlendirmeler ışığında Türkiye için nasıl bir hizmet içi eğitim modelinin daha verimli olabileceğini ortaya koymaktır.

Türkiye

Türkiye’de öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim hizmetlerini, bağımsız daire başkanlığı statüsünde bulunan “Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı” yürütmektedir. Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı, Bakanlık Merkez Teşkilatı’nın yardımcı hizmet birimleri arasında gösterilerek, Bakanlık personelinin yurt içinde veya yurt dışında hizmet içi eğitim yoluyla ve diğer usullerle yetiştirilmeleri ile ilgili bütün görev ve hizmetleri yürütmekle yükümlü kılınarak bugünkü yapısına kavuşturulmuştur. Bakanlığın yıllık merkezî hizmet içi eğitim plânı, Millî Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği’nin 8’inci maddesinde tanımlanan “Eğitim Kurulu”nun belirlediği esaslara göre, merkez ve taşra teşkilatının görüşleri alınarak Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı Plânlama Kurulu tarafından hazırlanmaktadır. Bu plân, Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatı, üniversiteler, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yapılarak uygulanmaktadır (MEB, 2006, s. 8).

Türkiye’de öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri, çeşitli kanun ve yönetmeliklerle şu şekilde düzenlenmiştir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nda, devlet memurlarının yetiştirilmesi ile ilgili olan 214’ye göre, devlet memurlarının yetişmelerini sağlamak, verimliliğini artırmak ve daha ileriki görevlere hazırlamak amacıyla uygulanacak hizmet içi eğitim, Devlet Personel Başkanlığı tarafından ilgili kurumlarla birlikte hazırlanacak yönetmelikler dâhilinde yürütülür (DMK, 2008, madde 214).

Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 48. maddesi, öğretmenlerin daha üst öğrenim görmelerini sağlamak üzere yaz ve akşam okulları açılır veya hizmet içinde yetiştirilmeleri maksadıyla kurslar ve seminerler düzenlenir hükmünü getirmiştir. Yaz ve akşam okulları öğretmen yetiştiren kurumlarca açılır; bunlara devam ederek yeterli krediyi dolduran öğretmenlere o kurumun belge veya diploması verilir. Millî Eğitim Bakanlığı’nca açılan kurs ve seminerlere devam edenlerden başarı sağlayanlara belge verilir. Bu belgelerin, öğretmenlerin atama, yükselme ve nakillerinde ne ölçüde ve nasıl değerlendirileceği yönetmelikle düzenlenir (METK, 1973, madde 48).

Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 49. maddesi ise, yurt içinde ve dışında daha üst öğrenim yapmak veya bilgi, görgü ve ihtisaslarını arttırmak isteyen öğretmenlerin izin kullanma durumlarını düzenlemektedir. Bu öğretmenler ihtiyaca göre aylıklı veya aylıksız izinli sayılırlar.

3797 Sayılı Millî Eğitim Bakanlığı’nın Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun’un 35. Maddesinde, Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı’nın Bakanlık personelinin yurt içinde veya yurt dışında hizmet içi eğitim yoluyla ve diğer usullerle yetiştirilmeleri ile ilgili bütün görev ve hizmetleri yürüttüğü hükmü yer almaktadır (MEBTveGHK, 1992, madde 35).

2.5.2006/26156 Tarih ve sayılı Resmî Gazete’de yayınlanarak yapılan değişikliğe göre, MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliği ile ilköğretim okullarında görevli yönetici ve öğretmenlerin genel kültür, özel alan ve pedagojik formasyon alanlarında, bilgi ve görgülerini artırmak, yeni beceriler kazandırmak, eğitim-öğretimde karşılaşılan problemlere çözüm yolları bulmak, öğrencinin ve çevrenin ihtiyaçlarına göre plân ve programları hazırlamak ve uygulamak amacıyla derslerin kesiminden Temmuz ayının ilk iş gününe, Eylül ayının ilk iş gününden derslerin başlangıcına kadar; yıl içinde ise, yıllık çalışma programında belirtilen sürelerde meslekî çalışma yapılır (İKY 2003, madde 98).

Millî Eğitim Bakanlığı’nın merkez ve taşra teşkilatında görevli personelin her türlü hizmet içi eğitimlerini sağlamak maksadıyla yapılacak eğitim faaliyetlerinin hedefleri, ilkeleri plânlaması, uygulanması, değerlendirilmesi ve yönetimi ile ilgili esasları belirlemek amacıyla Millî Eğitim

Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği hazırlanmış ve 24.10.1994 tarihinde Tebliğler Dergisi'nde yayınlanarak uygulamaya konmuştur. Bu yönetmeliğin Yönetmeliği'nin 25. maddesinde belirtildiği üzere hizmet içi eğitim programları, kurumun amacına uygun olarak personelin eğitim ihtiyacına göre hazırlanır. Bununla birlikte Pedagojik Formasyon, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Program Geliştirme, Atatürk İlke ve İnkılapları, Eğitim Yönetimi, Bilgisayar, Yabancı Dil Önlisans ve Lisans Tamamlama programlarına yer verilir. Bu programlar hazırlanırken önem ve öncelik sırası dikkate alınır (HİEY, 1994, madde 25). Ayrıca öğretmenlere adaylık, uyum, bilgi yenileme, geliştirme ve üst görevlere hazırlama, alan değiştirme, özel eğitim gibi eğitimler de verilmektedir.

Hizmet içi eğitime katılmak, eğitim faaliyetinin amaç ve özelliğine göre isteğe bağlı veya zorunlu olabilmektedir. Ancak katılımcıların listesi onaylandıktan sonra çağrılanlar ilgili eğitim faaliyetine katılmak zorundadırlar. Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı yöneticileri, hizmet içi eğitime katılanlara ilgili mevzuata göre değerlendirme puanı vermektedirler (MEB, 2006, s. 8).

Türkiye'de hizmet içi eğitim etkinlikleri, çoğunlukla yaz tatillerinde, ara tatilde, hafta sonları veya ders saatleri dışındaki sürelerde gerçekleştirilmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri (Washington)

ABD'de her eyalet, öğretmenlerin öğretmenlik izinlerinin (sözleşmelerinin) devamı için gerekli meslek gelişim kriterlerini ve standartlarını kendisi belirlemektedir (MEB, 2006, s. 82). Gerçi eyaletler öğretmenlerin öğretmenlik izninin yenilenmesinde belli meslekî gelişim kurslarını tamamlamış olmalarını şart koşmakta iseler de, tamamlanan meslekî gelişimin kalitesini veya uygunluğunu genel anlamda denetlemezler. Eyaletler özellikle, bu eğitim programlarının istenen zamanda ve izin yenileme fırsatı olarak kullanılmasına odaklanırlar. Öğrencilerin öğrenmesine meslekî gelişimin etki edip etmediği hakkında veri toplanmasını nadiren isterler (Grossman & Hirsch, 2009, s. 1).

Öğretmenler için sıkça, resmî nitelikte kurslar ve seminerler düzenlenmektedir. Yoğun katılım olanlar, genelde normal sınıflarda özürlü öğrencileri eğitime, alt gelir grubuna ait çocukların eğitimi, anadili İngilizce olmayan öğrencilerin eğitimi, çok kültürlü eğitim gibi kurslar ve seminerlerdir. Pek çok yerel okul bölge idaresinin de yine hizmet içi eğitim kapsamında öğretmen eğitimi merkezleri bulunmaktadır. Bu merkezlerde genellikle bir referans kitaplığı, görsel- işitsel kaynaklar kısmı, öğretim materyalleri geliştirme odaları, seminer ve konferans salonları bulunmaktadır. Hizmet içi eğitim ayrıca diğer okulların ziyaret edilmesi, kişisel durumlar için uzman kişilerce konferanslar verilmesi şeklindeki programlarla da desteklenmektedir (MEB, 2006, s. 82).

Sendikalar ve öğretmen dergileri yaptıkları yayınlarla ve düzenledikleri seminerlerle, öğretmenlerin meslekî açıdan gelişmesine katkılar sağlamaya çalışırlar (Erdoğan, 1998, s. 82).

Okul bölge idareleri, öğretmenlerin bir üniversitedeki eğitim harçlarını karşılayıp ya da onları izinli sayıp meslekî toplantılara katılabilmeleri için seyahat masraflarını karşılayabilmekte, çalışma günlerinde belli zamanlarda resmî izinli sayılabilmekte, eğitimle ilgili başka kuruluşlarda çalışmasını onaylayabilmektedir. Öğretmenliği sırasında yüksek öğretim kurumlarından dersler alarak ve hizmet içi eğitim programlarına katılarak meslekî gelişim sağlayanların ücretlerinde artış yapılabilir. Hizmet içi eğitim, bir öğretmenin öğretmenlik izninin yenilenmesinde ön

şart olabilmektedir (MEB, 2006, s. 82). Bu durum, öğretmenlerin belirli aralıklarla kendilerini geliştirmelerini sağlamaktadır.

Almanya (Hamburg)

Almanya'da, hizmet içi eğitim her bir eyaletin Eğitim ve Kültür İşleri Başkanlığı'nın sorumluluğundadır. Hizmet içi öğretmen eğitimi kurslarına giriş kriterleri, Eğitim ve Kültür İşleri Başkanlığı, Hizmet İçi Öğretmen Eğitim Enstitüleri veya diğer kurumlar tarafından düzenli olarak duyurulur. Kabul kriterlerine sahip olan her öğretmen, katılımını engelleyen bir durum yoksa ve katılımı halinde kendi öğretme kapasitesine yararlı olabilecekse, hizmet içi eğitim kurslarına katılma hakkı kazanır. Devlet tarafından verilen hizmet içi eğitim etkinlikleri, eyaletlerde merkezî, bölgesel ve yerel düzeylerde organize edilir. Hizmet içi eğitim, okullar düzeyinde de yapılabilir (Eurydice Eurybase, 2007/08a, s. 216).

Bir okula stajyer olarak atanan öğretmen adayı, okul içindeki eğitsel ve yönetsel çalışmaların yanı sıra bölgedeki öğretmen yetiştirme merkezince düzenlenen hizmet içi eğitim seminerlerine katılmak zorundadır. Eyaletlere göre bu süreler 18 ile 24 ay arasında değişir. Yasa gereği tüm öğretmenler, her eyalette Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan Hizmet İçi Eğitim Enstitüsü tarafından düzenli olarak verilen hizmet içi eğitim çalışmalarına katılmak zorundadırlar (Sağlam, 1999, s. 49-50).

Hamburg'da sekiz değişik yerde hizmet içi eğitim yapılmaktadır; fakat bir merkezden koordine edilmektedir. Önceden yeri, zamanı, nasıl ve kimler tarafından verileceği duyurulan seminerler, yeterli müracaat olduğunda, görevlendirilen eğitim uzmanları tarafından ilân edildiği yer ve zamanda sunulmaktadır. Gerekli görülen her türlü deney ve uygulamalara olanak tanınmaktadır (MEB, 2006, s. 103).

Okullardaki hizmet içi eğitim genellikle öğleden sonraları veya akşamları yapılır. Her öğretim yılında bir yarım gün ya da birkaç gün devam eden tüm-gün kursları da vardır. Bölgesel kurslar bir-gün oturumu olarak veya tüm-gün serileri olarak veya haftada bir veya birkaç öğleden sonra veya akşam oturumu halinde düzenlenir. Merkezî yerlerdeki hizmet içi eğitim kursları genellikle iki tam gün veya beş yarım gün sürer. Hizmet içi eğitim kurslarına katılan öğretmenler genellikle değerlendirilmezler. Ancak, kişisel dosyalarda gösterilen belirli hizmet içi eğitim kurslarına ait sertifikalar bazı eyaletlerde ödüllendirilir. Hizmet içi eğitim kurslarına katılım, öğretmenlerin değerlendirilmesinde veya ücretinde hiçbir etkiye sahip değildir. Ancak hizmet içi eğitim kurslarına düzenli olarak katılımın kıdemli makamlara (örneğin, başöğretmen) başvurmada pozitif görünen ve doğrudan olmayan bir etkisi vardır (Eurydice Eurybase, 2007/08a, s. 218).

Hizmet içi eğitimle ilgili olarak, gerekli görülen her kurum ve kuruluşla işbirliği yapılabilmektedir. Yapılacak her türlü çalışmaya ve işbirliğine, eğitim uzmanları tarafından karar verilmektedir. Ayrıca, Hizmet İçi Eğitim Dairesi; aile birlikleri, Sanayi Odası, sendika, dernekler, diğer eyaletler, komşu ülkelerin stajyer yetiştirme bölümleri, üniversite ve yüksek okullarla işbirliği yapmaktadır (MEB, 2006, s. 104).

Avustralya

Hizmet içi eğitim programları, okul, eğitim bölgeleri ve Bakanlık Hizmet İçi Eğitim Dairesi tarafından ihtiyaca göre düzenlenmektedir. Hizmet içi eğitim önce okullarda gerçekleştirilmektedir. Bakanlık, okul bütçesine bu amaçla kaynak sağlamaktadır. Okul, bu amaca yönelik bireysel veya kurumsal hizmet satın alabilmekte ya da isterse okulda bulunan deneyimli elemanlardan yararlanabilmektedir. Okullarda, öğrencilerin olmadığı saatler hizmet içi eğitime yönelik olarak kullanılmaktadır. Yine haftada bir yapılan kurul toplantılarında, eğitimdeki ve eğitim yönetimindeki yeni gelişmeler anlatılıp tartışılır. Bu toplantıların başında okul yönetimi varsa duyurularını yapar, artan zaman eğitim için kullanılır. Yine okulda branş bazında, zümre başkanı veya zümre üyeleri tarafından hizmet içi eğitim verilmektedir. Bunun dışında eğitim bölgeleri ve Bakanlık Hizmet İçi Eğitim Dairesi tarafından kurslar düzenlenmektedir. Kurslar, ders yılı içinde düzenlenir. Bu kurslara katılan öğretmenlerin sınıfları, geçici öğretmenler tarafından doldurulur. Öğretmenler isterlerse taslak bir proje geliştirip haklı gerekçelere dayalı olarak bakanlıktan hizmet içi eğitime gönderilmelerini talep edebilirler. Bu, ülke içinde herhangi bir üniversite olabileceği gibi ülke dışında bir eğitim-öğretim kurumu da olabilir ve süre sınırı yoktur (MEB, 2006, s. 173).

İlkokul öğretmenleri için eğitim programlarında, genellikle çocukların zihinsel, fiziksel ve sosyal gelişimlerine yardım etmek için meslekî ve müfredat çalışmalarına dengeli olarak yer verilir (Australian Government, 2008, s. 70).

Avustralya'da üniversiteler ve lisansüstü okulları, meslekî gelişimde büyük rol oynar. Bir veya iki konuda lisans derecesinden lisansüstü sertifika ve diploma, yüksek lisans derecesine kadar uzanan bir çeşitlilik mevcuttur (McArthur, 2002'den Akt: Mizuno, 2004, s. 250). Programlarda yer alan derslerin çoğu, öğretmenler gün boyunca çalıştıklarından üniversiteye işlerini bitirdikten sonra gelebilmeleri için akşamları başlar. Bazı üniversitelerde bu programlar, öğretmenlerin işlerinin bölünmemesi için uzaktan eğitim veya dışarıdan eğitim olarak da verilmektedir (Austin, 2002'den Akt: Mizuno, 2004, s. 251).

Hizmet içi eğitime katılmayan öğretmenler yüksellemezler. Meslekî gelişim ve yeterlilik, ilerleme ve yükselmenin ana faktörüdür. Katılımın zorunlu olmadığı, ancak katılmayanın da yükselmeyeceği bir sistem oluşturulmuştur (MEB, 2006, s.174).

Danimarka

Danimarka'da eğitici ve öğretmenlerin hizmet içi eğitimleri ile ilgili herhangi bir yönetmelik yoktur. Prensip olarak öğretmenler hizmet içi eğitimi izlemeye zorunlu değildir. Bu yerel bir karardır (Gülcan, 2005, s. 135). Ancak göreve yeni başlayan ilkokul öğretmenleri hizmet içi eğitime zorunlu olarak katılırlar.

Danimarka eğitim sisteminde son yıllarda gerçekleşen hızlı değişim, hizmet içi eğitimin önemini yeniden ortaya koyduğundan zorunlu olmamasına rağmen, her yıl öğretmenlerin % 40'ı hizmet içi eğitim kurslarına devam etmektedirler. Gerekli görüldüğü takdirde temel eğitim okulları ve özel okul yönetimleri, öğretmenlerin hizmet içi eğitim kurslarına katılmaları yönünde koşul getirebilmektedirler. Danimarka'da yaşam boyu eğitim ilkesi her alanda etkin olduğundan, eğitimde genel olarak öğretmenlerin istekleri ön plâna çıkmaktadır (MEB, 2006, s. 222).

Hizmet içi eğitime ilişkin bölgedeki karar verme mekanizması, profesyonel organizasyonlar ve istihdam edenleri eşit sayıda temsil eden Belediye Hizmet İçi Eğitim Komitesi'dir. Temel amaçları plânlamak, daha ileride somut hizmet içi eğitim aktivitelerini desteklemek ve amaçları

geliştirmek ve bu aktiviteler için ekonomik destek kabul etmek bu komitenin görevidir (Eurydice Eurybase, 2008/09a, s. 133).

Eğitimin yetki ve sorumluluğunun belediyelerde olması nedeniyle, hizmet içi eğitim kursları Eğitim Bakanlığı'nın dışında ve belediyelerin, okul idarelerinin ve öğretmenlerin başvurusu üzerine, Seminaryumlar (öğretmen okulları), Danimarka Pedagoji Üniversitesi, Öğretmen Birlikleri ve Sendikalar tarafından düzenlenmektedir. Bazı bölgelerde yatılı kurs merkezleri de vardır (MEB, 2006, s. 222).

Danimarka Pedagoji Üniversitesi tarafından ilköğretim öğretmenlerine sunulan hizmet içi eğitim, beden eğitimi ve el sanatları dışındaki bütün alanları kapsar. Bu kurslar son yıllarda yarı-zamanlı olarak düzenlenir. Kursların çoğu yaklaşık 30 hafta süreyle 60-175 eğitim saati arasındadır. Kurs programı, öğretmenlerin profesyonel etkinliklerini sürdürebilecekleri şekilde organize edilir. Eğitim Akademileri, 40-150 eğitim saati arasında yarı-zamanlı hizmet içi eğitim kursları düzenlerler. Danimarka Öğretmenler Birliği de kapsamlı sorunları ve konuları ele alan çeşitli kurslar ve konferanslar sunarak ilköğretim öğretmenlerinin hizmet içi eğitimlerine katkıda bulunur. Son yıllarda farklılaştırılmış eğitim, bilişim ve iletişim teknolojilerinin entegrasyonu, sunum teknikleri ve iki dil bilen çocukların eğitimi konuları hizmet içi eğitimlerle ele alınan genel konulardır (Eurydice Eurybase, 2008/09a, s. 135). İlâve olarak, Eğitim Bakanlığı belirli konularda kurslar vermektedir.

Kurslar, öğretim yılı içerisinde düzenlenmekte, bu nedenle plânlama, öğretmenlerin ders dağıtımını yapılmadan önce gerçekleştirilmektedir. Bu sayede öğretmenlerin derslerini aksatmamaları sağlanmaktadır. Ancak kursun uzun bir süreyi kapsamaması durumunda, öğretmenlerin yerine vekil öğretmen dersleri yürütmektedir. Öğretmenler katılım için katkı payı ödememekte, kursların finansmanı % 50 okul % 50 devlet tarafından karşılanmaktadır (MEB, 2006, s. 222).

Hizmet içi eğitimde öğretmenler için hiçbir resmî kabul koşulu yoktur (Eurydice Eurybase, 2008-2009a, s. 133). Hizmet içi eğitime katılan öğretmenlere bir sertifika verilmekle birlikte, böyle bir programa katılmış olmak, katılanların maaşlarında ya da yükselmelerinde bir rol oynamamaktadır (Sözer, 1997, s. 54). Daha yüksek pozisyondaki görevlere gelmek isteyen öğretmenler için bir avantaj olsa da, açılan bir kadroya başvururken nadiren istenilen bir koşuldur (Eurydice Eurybase, 2008/09a, s. 134). Danışmanlık kursunu tamamlayan öğretmen, okullarda rehberlik hizmeti verebilir, okul ve gençlik danışmanı, meslek danışmanı olarak görev yapabilir, idarî bir kursu tamamladıysa, müdür, müdür yardımcılığı, bölüm yönetimi gibi görevler alabilir. Eğer meslekî olarak kişisel gelişimine yönelik kursları tamamlamışsa, işe kabulünde öncelik sağlanır, daha yüksek maaşla çalışma olanağı bulur (MEB, 2006, s. 223).

Fransa

Kadrolu öğretmenlerin sürekli meslekî eğitimi, akademik otoritelerin sorumluluğundadır. Sürekli eğitim için akademik bir plân belirlemek, akademik program bütçesini idare eden sorumlu kişi olarak Eğitim Müdürü'nün görevidir (Eurydice Eurybase, 2007/08b, s. 178). Hizmet içi eğitim programları, okul yöneticileri ve müfettişlerin de önerileri dikkate alınmak suretiyle, 29 akademi (Bölge Millî Eğitim Müdürlüğü) tarafından yapılmakta ve bir kitapçıkla ilgililere duyurulmaktadır. Bölge Millî Eğitim Müdürlükleri, taşrada Millî Eğitim Bakanlığı'nın en üst yönetim birimidir. Her Bölge Millî Eğitim Müdürlüğü kendi sorumluluk alanı içinde bulunan

diğer illerin personelini de kabul etmektedir. Hizmet içi eğitim programları, kişisel ve meslekî ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikte plânlanmaktadır (MEB, 2006, s. 283).

Hizmet içi eğitim faaliyetleri genel olarak Bölge Millî Eğitim Müdürlükleri'nin bulunduğu merkezde kurulmuştur ve özel yerleşim yeri olan Öğretmenlik Formasyonu Yüksek Enstitüleri'nde verilmektedir. Bununla birlikte, konunun özelliğine göre üniversite vb. kuruluşlarla iş birliği yapılmaktadır. Ayrıca uzaktan eğitim yolu ile de hizmet içi eğitim verilmektedir. Plânlanan etkinliklerin amacına uygun gerçekleştirilmesi temel ilke olarak alındığından, etkinliklerin özelliklerine göre, alanlarında uzmanlaşmış kişiler, üniversiteler, enstitüler ve diğer kuruluşlardan gerek formasyon olarak gerekse mekân olarak yararlanmak amacı ile işbirliği yapılmaktadır (MEB, 2006, s. 284).

Fransa'da 1969'dan sonra, hizmet içi eğitim zorunluluğu yasalaşarak tüm öğretmenlerin hizmet içi eğitim etkinliklerine katılmalarına olanak sağlanmıştır (Sözer, 1997, s. 87). Tüm öğretmenlerin meslek yaşamı boyunca en az 36 haftalık hizmet içi eğitime katılmaları zorunludur (Eurydice, 1995 s. 196'dan Akt: Sağlam, 1999, s. 163).

İngiltere

Hizmet içi eğitim, İngiliz eğitim sisteminde büyük bir yer tutmaktadır. İngiltere'de hizmet içi eğitim için geniş destek, merkezî hükümet tarafından sağlanır. Okullara hizmet içi eğitim için GEST (Eğitime Destek ve Öğretim için Ödemeler-Grants for Education Support and Training) tarafından özel bütçeler ayrılır. Hizmet içi eğitim ihtiyaçları, yerel eğitim otoriteleri, Yüksek Eğitim Enstitüleri ve özel danışmanlarla ilişki kuran okullar tarafından belirlenir (www.britishcouncil.org'dan Akt: Çolak, 2005, s. 204).

İşe girerken imzalanan sözleşme ile öğretmen, hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılmayı kabul eder. Hizmet içi eğitim faaliyetleri okulun ihtiyacına göre okul yönetimi tarafından belirlenebileceği gibi, bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda yerel yönetimin eğitim birimi tarafından da plânlanıp uygulanabilir. Hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılmış olmak, öğretmen performansının değerlendirilmesinde, öğretmenlik kademelerinde ve kademe içi basamak ilerlemelerinde etkili olmaktadır. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinde, eğitim alanında profesyonelleşmiş kurumlar ve üniversiteler ile ya da kendi alanlarında sivrilmiş diğer eğitim kurumları ile işbirliği esastır ancak bu işbirliği daha çok, hizmet satın alınması biçiminde gerçekleşmektedir (MEB, 2006, s. 331).

'Hızlı Yol Öğretim Programı' (sadece İngiltere'de) yüksek-becerilerle mezun olan ve olağanüstü hizmet veren öğretmenlerin işe alınmasını, gelişimlerini sağlamayı ve desteklenmelerini hedefleyerek, onlar için hızlı kariyer ilerlemesine fırsat yaratır. Sonradan kariyerlerinin ilk yıllarındaki öğretmenler için Ulusal Okul Liderliği Yüksek Okulu tarafından Hızlandırılmış Liderlik Gelişim Programı uygulanır (Eurydice Eurybase, 2008/09b, s. 426).

Bir okuldaki kıdemli çalışanlar da, hem günlük gözlemlerinin bir parçası olarak hem de özele odaklanmış eğitim olarak daha az deneyimli meslektaşları için sürekli meslekî rehberlik ve gelişim sağlarlar (Eurydice Eurybase, 2008/09b, s. 427).

Öğretmenlerin sürekli meslekî gelişimleriyle ilişkili bir başka gelişme de, 2005 yılı başlarında yayına başlayan yeni dijital televizyon kanalıdır. Kanal hükümet-kaynaklıdır fakat editörel bakımdan bağımsızdır. Sınıf ve eğitim haberleri için kaynak olup, eğitim ve gelişim programları sunar (Eurydice Eurybase, 2008/09b, s. 427).

İngiltere’de iki yıllık yüksek eğitim kurumlarından mezun olduktan sonra, hizmet içi eğitim yoluyla ilköğretime öğretmen yetiştirilen programlar (Licensed Teacher Scheme-Lisanslı Öğretmen Programı) yeni eleman sıkıntısı çekilen yerlerde uygulanmıştır (Senemoğlu, 1992). 1980’lerin sonunda devlet tarafından girilen Lisanslı Öğretmen Programı uygulamaları, doğrudan doğruya bir okulda işe alınmak için kursiyerlere en az iki yıllık yüksek eğitim olanağı vererek, ardından bireyselleşmelerini ve ‘görev başında’ yetişmelerini sağlayan, önemli ölçüde daha radikal tasarlanmış Lisanslı Öğretmen Programı, öğretmenliğe üniversiteden mezun olunmayan bir yol sağlamış ve bu kişilerin başlangıç eğitiminin kontrolünü tamamıyla yüksek eğitim enstitülerinden almıştır (Young, 2004, s. 9). İngiltere’de nispeten az sayıdaki programlar dışında, önceden uygulanan Lisanslı Öğretmen Programı (Licensed Teacher Scheme) ve bazı Lisansüstü Öğretmen Programları ile hizmet öncesi öğretmen hazırlama ve sertifikalandırma görevi bugün devlet, meslek ve üniversite/yüksek eğitim enstitülerinin paylaştığı bir sorumluluk haline gelmiştir (Young, 2004, s. 27).

Sürekli meslekî gelişime harcanacak zamanın uzunluğu için belirlenmiş bir yasal minimum şart yoktur. Yine de hizmetle ilgili yasal şartlara göre, öğretmenlerin yılda 195 gün (sadece 190 günü öğretim günü) müdürün emri altında çalışmalarını gerekir. Okul döneminin zorunlu olmadığı 5 gün, hizmet içi eğitimi kapsayan birçok öğretim-dışı aktiviteler yapılır. Okullardaki hizmet içi eğitimin zamanlaması, organizasyonu ve odak konulara okul müdürleri karar verirler. Ayrıca, öğretim yöntemlerini ve çalışma programlarını incelemek ve kariyerleri boyunca sürekli meslekî gelişim ve hizmet içi eğitimleri için yapılan düzenlemelere katılmak bütün öğretmenlerin meslekî bir görevidir. Eğitimlerin süresi birkaç saatten birkaç güne değişebilir ve bazen tam veya yarı-zamanlı sürdürülen çalışmalar uzatılabilir. Dersler okul saatleri sırasında, okul sonrası, hafta sonları veya tatiller süresince düzenlenebilir. Okul yönetim kurulu, okul saatleri dışında sürekli meslekî gelişim üstlenen her öğretmene bir ödeme yapma takdirine sahiptir (Eurydice Eurybase, 2008/09b, s. 426).

Sürekli meslekî gelişim fonu (kaynağı) yaratma işi okullara devredilmiştir. Her okul kendi sürekli meslekî gelişim ihtiyaçlarını, okul gelişim plânının gerektirdiklerine bağlı olarak ve uygun koşullarda devletin belirli ödenek tedarikiyle sağlanan geniş bir çerçeveye belirler. Bazı öğretmenler lisansüstü şeklinde meslekî gelişim yapabilirler. İngiltere’de öğretmenleri bir lisansüstü diplomasına götüren program geliştirmek ve uygulamayı sağlayanlara hükümet desteği vardır. Bu destek, okul işgücünün eğitilmesi ve gelişmesi için ulusal şube ve tanınmış bölüm organı olan Okul Eğitim ve Gelişim Şubesi’nce sağlanır (Eurydice Eurybase, 2008/09b, s. 426).

İsviçre

Kanton Eğitim Müdürlükleri’nin hizmet içi eğitimden sorumlu birimleri, her yıl hangi konularda ne kadar süreli ve nerede eğitim vereceklerini belirler ve bir broşür ile ilân ederler. Genelde kantonların hizmet içi eğitim merkezleri bulunmaktadır. Ancak bazen komşu kantonlarla da işbirliği yapılarak ortaklaşa hizmet içi eğitim programları hazırlarlar. Bazen de öğretmen yetiştiren kurumlarla işbirliği yapılarak hizmet içi eğitim programları uygulanmaktadır. Normal hizmet içi eğitim programları, öğretmen bilgi ve görgüsünü arttırmak, yeni teknik ve yöntemleri öğrenmek gibi yararlar sağlar. Her öğretmenin yılda iki hafta hizmet içi eğitime katılması zorunludur. Bazı hizmet içi programlarına da tüm öğretmenlerin katılımı zorunlu kılınabilmektedir. Özel olarak hazırlanmış birtakım hizmet içi eğitim programlarıyla da idareci ve müfettiş olmak mümkündür. Bu ve benzeri durumlar için her öğretmenin meslek hayatı boyunca

ikişer defa 6 aylık ücretli izin almak koşuluyla uzun süreli programlara katılma hakkı vardır (MEB, 2006, s. 376).

OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) üyesi ülkelerin yaklaşık dörtte birinde öğretmenlerin terfi etmeleri ve yeniden sertifikalanmaları için profesyonel aktiviteleri tamamlamaları zorunludur (OECD, 2005'ten Akt: Scheeren & Hendriks, 2009, s. 37). İsviçre, bu ülkelerden biridir.

Üniversiteler, bugüne kadar hizmet içi eğitim sisteminin gelişimine çok az katkıda bulunmuştur. Bunun önemli bir nedeni, İsviçre Ortaokul Öğretmenleri Hizmet İçi Eğitim Bürosu'nun 1970'lerin başlarındaki düzenlemeleridir. Sadece akademik amaçlı eğitim sundukları sürece, üniversitelerin gelecekte hizmet içi eğitimin önemli birer partner olmaları olası görünmemektedir. Üniversiteler, araştırma ve pedagoji gibi öğretilebilir konularda hizmet içi eğitim gerekliliklerinin çeşitli yönlerini görmek zorundadırlar (OECD, 1998, s. 134).

Japonya

Öğretmenlerin hizmet içi eğitim programları, öğretmenleri seçme yetkisi olan İl Eğitim Komitesi tarafından yürütülür (MEB, 2006, s. 386). Japonya'da hizmet içi eğitim 5 değişik şekilde uygulamaya konulmaktadır. Bunlar, okul içi eğitim, öğretmenlerin kendi kendilerine gerçekleştirdikleri informal eğitim, eğitim merkezlerinde verilen eğitim, devlet eğitim merkezlerinde müdür ve yardımcılara verilen eğitim ve öğretmen gruplarına verilen 2 yıllık eğitim olarak gruplandırılabilir (Özen ve diğerleri, 1996, s. 36). Ayrıca belediye, mahalle, köy eğitim komitesi ve okulların uyguladığı programlar da vardır (MEB, 2006, s. 386).

Japonya'da, Eğitimsel Kamu Hizmet Personeli ile İlgili Özel Yönetmelikler Yasası, öğretmenlere sürekli hizmet içi eğitime devam etmeyi zorunlu tutar (MESSC [Ministry of Education, Science, Sports and Culture] 1999'dan Akt: Bayrakçı, 2009, s. 14). Öğretmenler ulusal, yerel ve belediyeler düzeyinde örgütlenmiş birimlerce hizmet içi eğitim faaliyetlerinden geçirilir. Bu eğitim, kurslar, seminerler, lisans tamamlama ve lisansüstü eğitim şeklinde yapılmaktadır (Semerci 2000'den Akt: Uçar, R. & Uçar, H. İ., 2004, s. 10).

Ulusal düzeyde Eğitim, Bilim, Spor ve Kültür Bakanlığı, müdür ve müdür yardımcılarının hizmet içi eğitimleri için ve çeşitli konularda bölgesel düzeyde bir lider rolü oynayan öğretmenleri koordine etmek (çalışmalar arasında eşgüdüm sağlamak) ve tavsiyeler vermek için 'merkezî çalıştaylar' düzenler (MESSC 1999'dan Akt: Bayrakçı, 2009, s. 14).

Bölgesel düzeydeki hizmet içi eğitim sisteminde İl Eğitim Komiteleri, öğretmenler ve diğer eğitim çalışanları için hizmet içi eğitim kursları plânlama ve uygulamadan sorumludurlar. Japonya'da pek çok bölgesel eğitim merkezi vardır. Bu merkezler, çalışanların hizmet içi eğitimleri için kolaylıklar sunar, sınıfları ve donanımları organize ederler (Bayrakçı, 2009, s. 14).

Öğretmenler için yurt dışında görgü ve bilgi artırma programları uygulanmaktadır. Her yıl 5000 dolayında öğretmen bu program çerçevesinde devlet tarafından yurt dışına gönderilmektedir (Güvenç ve diğerleri, 1998, s. 79).

Bölge ve yerel eğitim kurulları öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerini tam anlamıyla yeterli görmemektedirler. Bu yüzden öğretmenlerin ilk yıl içerisinde en az 20 günlük bir hizmet içi eğitime tabi tutulmasını gerekli bulmaktadır (Özen ve diğerleri, 1996, s. 35). Öğretmenler kariyerlerinin ilk yılında "ilk öğretmenlik eğitimini" alırlar. Eğitim kurulu, öğretmenler için göreve başlama (giriş) eğitimi sağlar. Bu eğitim, okul müdürleri tarafından seçilmiş deneyimli

öğretmenlerin rehberliği altında eğitim merkezlerinde ve okullarda (stajyer eğitim programları) yapılır (San, 1999, Akt: Bayrakçı, 2009, s. 15).

Öğretmenler meslekî deneyimlerinin beşinci, onuncu ve onbeşinci yıllarında da, ‘deneyimli öğretmen eğitimi’ ve ‘kariyer-ortası öğretmen eğitimi’ alırlar. Mesleklerinin yirminci yılında sadece okullardaki eğitim bölümü başkanlarına ‘okul yönetim eğitimi’ verilir. Uzmanlık eğitimi, uzman olmak isteyen öğretmenler için kendi alanlarında veya belirli konularda doğrudan çeşitli hizmet içi eğitim kurslarından oluşur. Bu kurslar belirli hedefler için bölgesel eğitim merkezi tarafından plânlanır ve organize edilir (Bayrakçı, 2009, s. 15).

Japonya’da Toplam Kalite etkinliklerine yön veren KAIZEN kavramı, üst yönetim, müdürler ve çalışanlar dâhil herkesi kapsayan ve sürekli iyileştirme anlamına gelen bir sözcüktür. Kaizen kavramı, Japonya’da eğitime de yansımıştır. Okullarda yürütülen toplam kalite çalışmaları sadece okul personeli ve öğrencileri değil tüm okul iklimini kapsayan çalışmalardır (Akay, 2009, s. 2-3). Bu nedenle öncelikle teknolojinin kapsamlı bir şekilde özümsemesi ve eğitim kalitesinin artırılabilmesi için etkin hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenmektedir.

Gelişmiş Bazı Ülkeler İle Türkiye’deki Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimlerinin Karşılaştırılması

Hizmet içi eğitimden sorumlu birimlere bakıldığında, ABD’de eyaletlerin kendi kriter ve standartlarını kendilerinin belirlediğini görüyoruz. Almanya’da eyaletlerin bünyesindeki Eğitim ve Kültür İşleri Başkanlığı tarafından merkezî, bölgesel ve yerel düzeylerde organize edilmekte olup, kimi zaman okullar düzeyinde de hizmet içi eğitim etkinlikleri yapılmaktadır. Bu ülkede eyaletlerde Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak kurulan Hizmet İçi Eğitim Enstitüsü gerekli düzenlemeleri yapar. Avustralya’da yine okullar, eğitim bölgeleri ve Bakanlığa bağlı Hizmet İçi Eğitim Dairesi’nce programlar plânlanırken, Danimarka’da ise karar verici mekanizma Belediye Hizmet İçi Eğitim Komitesi’dir. Bir başka yerel yönetim etkisi de İngiltere’de görülür. Belediyelere bağlı Eğitim birimlerince okulların belirlediği ihtiyaçlara göre hizmet içi kurslar düzenlenebilse de, bu konuda en geniş destek merkezî hükümetten gelir. Japonya’nın hizmet içi eğitimde yetkili birimi, İl Eğitim Komitesi’dir. Belediye, mahalle, köy eğitim komiteleri ve okullar da hizmet içi eğitim programı uygulayabilir. Akademik otoritenin sorumluluğundaki Fransa’da hizmet içi eğitim, okul yöneticileri ve müfettişlerin önerileri doğrultusunda Millî Eğitim Müdürlükleri tarafından düzenlenir. İsviçre’de Kanton Eğitim Müdürlükleri’nin hizmet içi eğitim merkezleri, hizmet içi eğitim sorumluluğu üstlenmiştir. Türkiye’de öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim hizmetlerini, Milli Eğitim Bakanlığı’nın bünyesinde bağımsız daire başkanlığı statüsünde bulunan, incelediğimiz ülkelerden sadece Avustralya’da benzer isimde rastladığımız “Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığı” yürütmektedir.

Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim, incelenen ülkelerin hemen hepsinde zorunludur. ABD’de ve İsviçre’de öğretmenlik izin sertifikasının yenilenmesinde, öğretmenlerin belli meslekî gelişim kurslarını tamamlamış olmaları şarttır. Avustralya’da katılım zorunlu olmamakla birlikte, meslekî eğitim almayanlar terfi edememektedir. Danimarka’da sadece göreve yeni başlayan öğretmenler kurslara katılmak mecburiyetindedirler. Almanya’da ve Japonya’da hizmet içine katılım yasa gereğidir. Fransa’da da yasa gereği olup, ülkedeki tüm öğretmenlerin meslek yaşamları boyunca en az 36 haftalık hizmet içi eğitime katılmaları şarttır. İngiltere’de öğretmenler işe girişleri sırasında imzaladıkları sözleşme ile hizmet içi eğitim etkinliklerine

katılmayı kabul etmektedirler. Ülkemizde hizmet içi eğitime katılmak, eğitim faaliyetinin amaç ve özelliğine göre isteğe bağlı veya zorunludur.

Hizmet içi eğitim seminerlerine katılmanın sağladığı yararlar, ülkeler bazında çeşitlilik göstermektedir. ABD’de ücretlerde artış sağlayabilmekte ve öğretmenlik izninin (görevinin) yenilenmesinde ön şarttır. Almanya’da kişisel dosyalarda gösterilen belirli hizmet içi eğitim kurslarına ait sertifikalar bazı eyaletlerde ödüllendirilse de, hizmet içi eğitim kurslarına katılmanın öğretmenlerin değerlendirilmesinde veya ücretinde hiçbir etkisi yoktur. Avustralya’da meslekî gelişim ve yeterlilik, ilerleme ve yükselmenin ana etkenidir. Danimarka’da hizmet içi eğitime katılan öğretmenlere verilen sertifikanın maaşlarda ya da yükselmelerde bir etkisi yoktur. Hizmet içi eğitimi alan öğretmenlerin işe kabullerine öncelik verilir ve daha yüksek maaşla çalışabilir. İngiltere’de ise, öğretmen performansının değerlendirilmesinde ve öğretmenlerin kademe ilerlemelerinde katkı sağlamaktadır. İsviçre’de özel olarak hazırlanan çeşitli hizmet içi eğitim programlarıyla idareci ve müfettiş olunabilmektedir. Türkiye’de Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı yöneticileri hizmet içi eğitime katılanlara mevzuata göre değerlendirme puanı verirler. Bazı durumlarda öğretmenlerin hizmet içi eğitim görmüş olması nakil ve atama işlerinde emsallerine göre avantaj sağlamaktadır.

Hizmet İçi Eğitime İlişkin Bir Model

İncelenen ülkelerdeki hizmet içi eğitim uygulamaları doğrultusunda, Türkiye’deki hizmet içi eğitim düzenlemelerine ilişkin şöyle bir model sunmak olasıdır: Ülke genelinde pekçok yerel okul bölgeleri oluşturulmalı, buralarda hizmet içi eğitim kapsamında öğretmen eğitimi merkezleri kurulmalıdır. Bu merkezlerde eğitim kitaplığı, görsel- işitsel kaynaklar kısmı, öğretim materyalleri geliştirme odaları, seminer ve konferans salonları bulunmalıdır. Hizmet içi eğitim için geniş destek, merkezî hükümet tarafından sağlanmalı ve okul bütçesine bu amaçla kaynak aktarmalıdır.

Hizmet içi eğitim ihtiyaçları, yerel eğitim otoriteleri ve özel danışmanlarla ilişki kuran okullar tarafından belirlenmelidir. Hizmet içi eğitim programları, okul yöneticileri ve müfettişlerin de önerileri dikkate alınmak suretiyle hazırlanmalıdır. Hizmet içi eğitim programları, kişisel ve meslekî ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikte plânlanmalıdır. Ayrıca, öğretmenler isterlerse taslak bir proje geliştirip haklı gerekçelere dayalı olarak bakanlıktan hizmet içi eğitim talebinde bulunabilmelidirler.

Hizmet içi eğitim, önce okullarda gerçekleştirilmelidir. Okul, bu amaca yönelik bireysel veya kurumsal hizmet satın alabilmeli ya da isterse okulda bulunan deneyimli elemanlardan yararlanabilmelidir. Yine okulda branş bazında, zümre başkanı veya zümre üyeleri tarafından hizmet içi eğitim verilmelidir. Okul yönetimi, okul saatleri dışında sürekli meslekî gelişim üstlenen her öğretmene ödeme yapma takdirine de sahip olmalıdır. Hizmet içi eğitim, diğer okulların ziyaret edilmesi şeklinde de gerçekleştirilmelidir.

Öğretmenlerin terfi etmeleri ve yeniden sertifikalanmaları için profesyonel aktiviteleri tamamlamaları zorunlu olmalıdır. Öğretmenlerin meslekî olarak kişisel gelişimine yönelik kursları tamamlamaları karşılığında maaşlarında artış yapılmalı, bilgi ve görgülerinin geliştirilebilmesi, yeni bakış açıları kazanabilmeleri için devlet tarafından daha fazla sayıda öğretmenimizin yurt dışına gönderilmesi sağlanmalıdır.

Sonuç Ve Öneriler

Türkiye’de ve Avustralya’da Eğitim Bakanlığı, ABD’de eyalet bazında Eğitim Bakanlığı, Fransa ve İsviçre’de Eğitim Müdürlükleri, Japonya’da Eğitim Komitesi, İngiltere’de merkezî hükümetin sorumluluğunda olan hizmet içi eğitim etkinlikleri, Danimarka’da tamamen, İngiltere ve Japonya’da kısmen yerel yönetimlerle işbirliği içerisinde düzenlenmektedir.

Almanya, Japonya ve Fransa’da öğretmenler için yasa gereği olan hizmet içi eğitim seminerlerine, Danimarka’da sadece işe ilk girişte katılma zorunluluğu vardır. İngiltere’de işe başlarken sözleşme imzalanarak meslekî gelişme kurslarına katılma şartı kabul edilir. ABD ve İsviçre’de sertifika yenilemek için ön şarttır. Avustralya’da zorunlu tutulmasa da terfi etmenin tek yolu, hizmet içi eğitim almaktır. Türkiye’de öğretmenliğe ilk girişte verilen hizmet içi yetiştirme programına, yıl-baş ve yıl-sonu seminerlerine katılma zorunludur.

ABD’de ücret artışına etkisi olan hizmet içi eğitim etkinlikleri, Danimarka’da daha yüksek bir maaşla işe girmeyi sağlarken, Avustralya ve İsviçre’de terfi etmek için gereklidir. İngiltere’de performans değerlendirmede ve kademe ilerlemelerinde etkilidir. Türkiye’de ise, hizmet içi eğitim programlarında alınan sertifikaların, öğretmenlerin terfi etmesinde ve maaşlarının yükselmesinde bir etkisi yoktur. Sadece nakil ve atamalarda düşük düzeyde bir avantaj yaratmaktadır.

Öğretmenlerin aldıkları hizmet içi eğitimlere paralel olarak ödüllendirilmeleri, ücretlerine katkı yapılması, değerlendirilmelerine olumlu yansımaları, meslekte ilerlemelerine olanak tanınması, daha fazla sorumluluk ve yetki verilmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Akay, C. (2009). Genel Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanmakta Olan Fizik Dersi Programlarının, Toplam Kalite Yönünden Sahip Olduğu Özellikler. **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Yıl: 2, Sayı:3, s: 1-17.
- Australian Government (2008). Country Education Profiles Australia. **Australian Education International**. http://www.aei.gov.au/AEI/CEP/Australia_pdf_08_pdf.pdf (Erişim Tarihi: 03.03.2010)
- Bayrakçı, M. (2009). In-Service Teacher Training in Japan and Turkey: A Comparative Analysis of Institutions and Practices. **Australian Journal of Teacher Education**, Vol 34, 1.
- Can, H., Akgün, A. & Kavuncubaşı, Ş. (1995). **Kamu Ve Özel Kesimde Personel Yönetimi**, Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Çolak, E. (2005). İngiliz Eğitim Sistemi. (Ed: Füsün Akarsu), *Ülkeler ve Eğitim Sistemleri*, (191-209), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- DMK, (2008). Devlet Memurları Kanunu, Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Erdogan, İ. (1998). **Çağdaş Eğitim Sistemleri**. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ergül, H. F. (2006). İşletmelerde Eğitim Etkinliğinin Değerlendirilmesi, **Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi**, Sayı: 7, s. 51-72. <http://www.akader.info/sbard/sayilar/2006Mart/3.pdf> (Erişim Tarihi: 02.04.2010).

- Eurydice Eurybase (2008/09a). **Organisation of the Education System in Denmark**, European Commission.
- Eurydice Eurybase (2008/09b). **Organisation of the Education System in the United Kingdom-England, Wales and Northern Ireland**, European Commission.
- Eurydice Eurybase (2008). **Avrupa'da Genel Eğitim, Meslekî Eğitim ve Yetişkin Eğitimi Sistemlerinin Yapısı Türkiye 2008**, Avrupa Birliği.
- Eurydice Eurybase (2007/08a). **Organisation of the Education System in Germany**. European Commission.
- Eurydice Eurybase (2007/08b). **The Information Database on Education Systems in Europe, The Education System in France**, Directorate General for Education and Culture, European Commission.
- Grossman, T. & Hirsch, E. (2009). State Policies to Improve Teacher Professional Development, **NGA Center for Best Practices**.
<http://www.nga.org/Files/pdf/0910TEACHERDEVELOPMENT.PDF> (Erişim Tarihi: 05.03.2010).
- Gülcan, M. G. (2005). **AB ve Eğitim Süreci, AB Ülkeleri Eğitim Sistemleri ve Politikaları, Yapısal Uyum Modeli**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gültekin, M. & Çubukçu, Z. (2008). İlköğretim Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitime İlişkin Görüşleri. **Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 19, s: 185-201.
- Güvenç, B., Oktan, P., Belek, T., Akarsu, F., Tözeren, S. & Özden, A. (1998). **Japon Eğitimi**. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kayabaş, Y. (2008). Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimde Yetiştirilmesinin Önemi ve Esasları. **TSA**, Yıl: 12, Sayı: 2, s: 9-32.
- MEB (2006). **Ülkelerin Öğretmen Yetiştirme Sistemleri**. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Mizuno, C. (2004). A comparative study of teacher education in Japan, Korea and Australia. **Proceedings of the 8th Conference of Pan-Pacific Association of Applied Linguistics**.
- OECD (1998). **Staying Ahead In-service Training and Teacher Professional Development**. OECD Publishing, Centre for Educational Research and Innovation, 180 s.
- Özen, R., Aktunay, Ü., Cafoğlu, Z., Çeliköz, N. & Erişen, Y. (1996). **Japon Eğitim Sistemi**. İstanbul: Avni Akyol Ümit Kültür ve Eğitim Vakfı.
- Resmî Gazete (1992). Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun. Kanun No: 3797 Sayı: 21226.
- Resmî Gazete (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu. Kanun No: 1739 Sayı: 14574
- Resmî Gazete (2003). İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. Sayı: 25212
- Sağlam, M. (1999). **Avrupa Ülkelerinin Eğitim Sistemleri**. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1147, Eskişehir.
- Scheeren, J. & Hendriks, M. (2009). Teachers' Professional Development In Europe: Results. From Earlier Studies, Chapter 3, s: 33-44. (Editor: Jaap Scheerens). **Teachers' Professional Development: Europe in international comparison, A secondary analysis based on the TALIS dataset**. EU OECD. University of Twente: Enschede, The Netherlands.

- Selimoğlu, E. & Biçen Yılmaz, H. (2009). Hizmet İçi Eğitimin Kurum Ve Çalışanlar Üzerine Etkileri. **Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, (e-dergi)**, ISSN 1305-7979, Yıl: 5 Sayı:1
- Senemoğlu, N. (1992). [Türkiye ve İngiltere'de İlköğretime Öğretmen Yetiştirme ve Türkiye'deki Sistemin Geliştirilmesi İçin Öneriler](#). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 8, s: 143-156.
- Sözer, E. (1997). **Üç Avrupa Ülkesinde Eğitim. Almanya, Danimarka ve Fransa Eğitim Sistemleri**. Anadolu Üniversitesi Yayınları No 1004, Eskişehir.
- T.D. (1994). Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği. Sayı: 2417
- Uçar, R. & Uçar, H. İ. (2004). Japon Eğitim Sistemi Üzerine Bir İnceleme: Çeşitli Açılardan Türk Eğitim Sistemi İle Karşılaştırma. **Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:1, Sayı:1.
http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_1/rezzan_ucar.doc (Erişim Tarihi: 12.04.2010).
- Young, J. (2004). Part 2: How is teacher education changing? Systems of Educating Teachers, **Canadian Journal of Educational Administration and Policy**, Issue #32.
http://www.umanitoba.ca/publications/cjeap/pdf_files/young.pdf (Erişim tarihi: 06.11.2010).